

Botuar nga: Paolo Fasano

Bashkëpunëtorë: Mario Silvestri, Simona Centonze dhe Elena Starna  
Falenderim të veçantë për disponueshmërinë dhe bashkëpunim të çmuar:  
Raffaella Sutter (Komuna e Ravenna); Arianna Boni (Komuna e Cervia);  
Walter Citti, Alberto Guariso (ASGI); Luca Pacini (ANCI); Andrea Stup-  
pini (Regione Emilia Romagna); Andrea Maurenzi (Ancitel); Viviana Bus-  
sadori (Rrjeti Rajonal ER kundër diskriminimit); Lindita Caka, Lorenzo  
Vianelli (Coop. Soc. Persone in Movimento); Ilaria Capucci (UIL Raven-  
na); Mirella Rossi (CGIL Ravenna); Elisa Fiorani (CISL); Barbara Monti  
(ItalUIL); Dilva Fava (Inca CGIL); Claudio Cavina (INAS CISL); Andrea  
Caruso (Qendra Immigranteve në Ravenna); Giovanna Santandrea (Nyja  
që lidh rrjetin rajonal të Ravenna kundër diskriminimit).

Nje falenderim i veçante Departamentit per Lirite Civile e Emigracionin te  
Ministrise se Brendshme dhe Asistences teknike te Autorità Responsabile.

## Tregues

Premisë	pag. 3
1. Asistenca sociale	pag. 5
2. Performanca e mirëqenies ekonomike	pag. 5
3. Ndarja e pushtetit legjislativ në mes të Shtetit dhe Regjioneve	pag. 10
4. Ligjin e BE	pag. 11
4.1 2003/109/EC Direktiva	pag. 12
4.2 2004/83/EC Direktiva	pag. 13
4.3 Rregulloret (EC) 883/2004, 987/2009, 988/2009	pag. 13
4.4 Direktiva 2004/38/EC 4.4	pag. 14
4.5 Rregullorja (BE) 1231/2010	pag. 15
4.6 Euro-Mesdhetar marrëveshje me Bashkimin Evropian Tunizia, Maroku, Algjeria dhe Turqia	pag. 16
4.7 Konkluzionet e parë	pag. 17
5. Mos zbatimi i rregullave të brendshme në kundërshtim me ligjin e BE	pag. 17
6. Forma të tjera të mbrojtjes	pag. 16
7. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese mbi ligjshmërinë e Nenit C. 80 19, l. 388/2000	pag. 21
8. Mosmarrëveshjet e vazhdueshme ...	pag. 22
9. Disa mendime te fundit	pag. 22
Bibliografia dhe normativa	pag. 26
Akronime dhe shkurtime	pag. 28

## Premisë

Kjo punë buron nga vetëdija e vështirësive që po kalon sistemi italian administrativ në procedurat që rregullojnë perqasjen në shërbimet sociale të qytetareve të vendeve të treta me banim të ligjshëm.

Në vitin 1998, ligji 40, i njohur si Turco - Napolitano, përfshirë pastaj në dekretin legjislativ 286/98, Italia ishte e pajisur më së fundi me një disiplinë organike (dhe të qarte!) mbi të drejtat dhe detyrat e shtetasve të shteteve të treta, pas vitesh mungese të madhe të legjislacionit. Në fakt, pavarësisht nga neni 10 c. 2 i Kushtetutës që thotë: “Statusi ligjor i të huajve rregullohet me ligj në përputhje me normat dhe traktatet ndërkombëtare,” deri në hyrjen në fuqi të Ligjit 40/98, për të garantuar të drejtat themelore ishin përdorur praktika dhe çarkore pa kurrfarë baze ligjore, sipas një llogjike emergjente.

Gjatë viteve shumë ndryshime u mbivendosen në rregulloret në një mënyrë jobashkekohore, duke rezultuar në kundërtënie të dukshme në ligj dhe praktikë në një ambient tashmë nën një stres të rëndësishëm prej efektit të dy proceseve kryesore politike ende në vazhdim e sipër: nga njëra anë, ai i federalizmit e nga ana tjetër ai i integritimit në Bashkimin Evropian.

Perasja në sistemin e mirëqenies nga ana e emigrantëve është një fushë në të cilën kryqezohen aftësi e kompetenca të ndryshme dhe nganjëherë konfliktuoze: rajonet kanë ende një juridiksion të vjetër në lidhje me asistencën sociale, ndërsa shteti ka juridiksion ekskluziv për të përcaktuar nivelet minimale kyçe të performancës.

Në të njëjtën kohë Bashkimi Evropian hyn gjithnjë e më shumë në sektorin e emigracionit, në përcaktimin e grupeve të veçanta të qytetarëve të vendeve të treta, dhe edhe më shumë akoma me Traktatin e Lisbonës dhe neni 79 të Traktatit për funksionimin e Bashkimit Evropian (ndjek TFEU), në bazë të një politike të përbashkët imigracioni. Përsa i përket Italisë, kompetenca ekskluzive që Kushtetuta i jep Shtetit në fushën e emigracionit (neni 2, pika c. 117. B) duhet gërshtuar domosdoshmërisht me parimin e përparësisë të legjislacionit të Bashkimit E.

Këto nivele të ndryshme të kompetencave kanë prodhuar një fragmentim të statusit administrativ dhe ligjor të emigrantëve, në një kontekst historik - politik kontrolli të shpenzimeve publike dhe ristrukturimit të sistemit të mirëqenies.

Rezultatet janë te dukshme për të gjithë: praktikim i vështirë i aplikimit të drejtave, pasiguri dhe jo-uniformim të procedurave administrative, debatshmeri e lartë midis institucioneve shtetërore, rajonali dhe qytetareve të vendeve të treta, pasoja serioze mbi autoritetin e institucioneve dhe kohezionin social.

Vete këto reforma në fuqi vihen rende në prove nga këto fenomene, sepse është e pamendueshme që një rregull që ka të bëjë me të drejtat themelore ose ndihmat sociale e të cilat janë të drejtat subjektive të personit, mund të gjejnë aplikime të kundërta jo vetëm në të njëjtin rajon, por edhe deri brenda një krahine, apo midis bashkive fqinje, duke përfshirë edhe zyrat e pushtetit lokal, pa shkaktuar kështu degradimin e administratës.

Në mund të pranojmë konkurset për ndarjen e banesave publike që rregullojnë hyrjen në të shtetasve të huaj në mënyrë thellësisht kontradiktore nga një bashki në një tjetër, ose detyrimet për të huajin që parashikon një lloj kosto për pullat në një bashki dhe në bashkitë prane, të tjera kosto, siç po ndodh për certifikaten e strehimit të përshtatshëm që ka lidhje direkte me të drejtën themelore për unitetin e familjes. Autonomia e duhur e autoriteteve lokale nuk mund të përkthehet në forma të tilla si “federalizmi në familje” ose të konceptit “beje vete”, që paraqesin kështu vetëm një parodi të procesit federalist në zhvillim.

Qëllimi i udhëzuesit është ndjekja e rruges me të mirë që përafrojnë në proceset kryesore ekzistuese të sistemit të mirëqenies, duke theksuar parimet, institucionet dhe garancitë e ofruara nga normativa kombëtare dhe BE-së, edhe në dritën e vendimeve të Gjykatave Supreme. Do të përpiqet të rindërtohet kështu, një kuader sa më i mundur i njëtrajtshëm brenda të cilit operatori mund të identifikohet me segmentin e tij të kompetencave dhe të përgjegjësisë, dhe ku qytetari emigrant mund të rrisë vetëdijen mbi të drejtat e tij dhe mjetet e mbrojtjes që ka në dispozicion.

Në pritje të legjislaturës për rivendosjen e rendit në një sektor të rëndësishëm për jetën e shumë njerëzve.

## **1. Asistenca sociale**

Neni 41 i dekretit nr. 286/98 parashikon që shtetasit me një leje qëndrimi më tepër se 1 vjeçare të kenë trajtim të barabartë me shtetasit italianë, “për përfitimet dhe shërbimet, duke përfshirë edhe ndihmën ekonomike, sociale dhe ato të parashikuara për ata që vuajnë nga sëmundja Hansen, ose tuberkulozi, për të shurdhër, të verbër civilë, për njerëzit me aftësi të kufizuara dhe të varfërit.

“Ky barazim midis qytetarit italian dhe qytetarit emigrant me banim të ligjshëm i nënshtrohet një kufizimi thelbësor për shkak të ndryshimeve të mëvonshme të legjislaturës kombëtare.

Është e vërtetë që popullsia emigrante e identifikuar sipas art. 41 të dekretit nr. 286/98 është ndër përfituesit e masave të parashikuara nga ligji 328/2000 “Ligji Kuadër për zbatimin e sistemit të integruar të ndërhyrjeve dhe shërbimeve sociale.” Megjithatë, gjithë kategoria e qytetareve të vendeve të treta me Leje të ligjshme, nuk përfiton Cekun për familjet me 3 ose më shumë fëmijë, të paraqitur nga art. 65 të ligjit 448/98, përjashtohen vetëm refugjatët politikë dhe bartësit e mbrojtjes, që nga janari 2010 me INPS Qarkorja No 9. Ceku i shtatëzani, i themeluar nga art. 66 l. 448/98, arti u zgjerua. Dekreti legjislativ 74. 151/2001 në fillim ishte vetëm për nënat me një Leter qëndrimi afatgjatë, e me pas u shtri edhe refugjateve; po ashtu edhe çeku social dhe përfitime ekonomike që parashikojnë të drejtat individuale të njohura nga art. C. 80 19 të ligjit 388/2000 vetëm për mbajtësit e ligjshëm të Lejes afatgjatë ( me tej SLP ).

Nga 1 janar 2009, neni. C. 20 10 l. 133/2008 prezanton si një kërkesë shtesë për ndihma sociale qëndrimin e vazhdueshëm në Itali prej të paktën 10 vjeteve.

## **2. Performanca e mirëqenies ekonomike**

Performancat ekonomike të llojit bamires, të cilave i referohemi në këtë udhëzues janë ato të parashikuara për qytetarët në posedim të kërkesave të caktuara (të ardhurat, moshës, shëndetit, etj.) Pavarësisht nëse përfituesit kanë paguar kontributet e sigurimeve shoqërore . Masat janë të financuara nga sistemi taimor i përgjithshëm për këtë arsye.

Me poshte do të përpiqemi të shpjegojmë ato shkurtimisht, duke ja lene seciles Entë përkatese thellimin e tyre.

Cekut social: ndihme ekonomike per të moshuar mbi 65 vjet në kushte të vështira të rënda ekonomike, me të ardhura nën standartin e parashikuar.

Prej 1 Janarit 2009 është futur kërkesa shtesë e dhjetë viteve të qëndrimit në Itali.

Ceku per invalidet: ndihme ekonomike për invalidët civile te pjesshem, të moshës ndërmjet 18 dhe 65, me aftësi të kufizuara e të paktën 74% me të ardhura nën standart.

Pension per paaftesi : ndihme ekonomike për paaftësi totale (100%), të moshës 18 - 65 dhe qe kanë të ardhura nën standart.

Shperblim per shoqerim: përfitim vetëm per aftësi të kufizuar, për invaliditet civil ose verbëri absolute të çdo moshe që kërkon kujdes të vazhdueshëm, pavarësisht nga kushtet ekonomike.

Shperblim Pjesëmarrja: ndihme ekonomike për invalidët civilë nën 18 vjeç qe ndjekin ne qendrat ambulatore te specializuara një trajtim terapeutik apo rehabilitues , shkolla apo qendra të formimit profesional e qe kanë të ardhura nën standart.

Pension per te verbër: ndihme ekonomike per te verbër mbi moshën 18 vjeç dhe me të ardhura nën standart.

Pension per të verbër te pjesshem: ndihme ekonomike per ata pjeserisht te verbër, të çdo moshe, me të ardhura nën standart..

Kompensim të veçantë për të verbër të pjesshëm ose të njëzetë: ndihme per verbëri civile te pjesshme (njëzetë), te çdo moshe dhe çdo te ardhur.

Pension i jo i kthyeshëm për shurdhër: ndihme per te shurdhër te moshës 18 - 65 vjeç dhe me të ardhura nën standart.

Kompensim per komunikimi : ndihmë per çdo moshë me karakteristikën e vetme të aftësisë së kufizuar, pavarësisht nga kushtet ekonomike.

Cek social zevendesues: Cek mujor dhe pension invaliditeti për njerëzit me

aftësi të kufizuara, si dhe pensioni jo i kthyeshëm për shurdhet; te zëvendësuar nga Ceku Social pas moshes 65 vjeç , nëse ata kanë të ardhura nën standart.

Cek për lindje kompetence e bashkive: ndihme ekonomike për nënat që nuk përfitojnë nga sigurimet shoqërore për lindje, në qoftë se permbushin kërkesën e caktuar të të ardhurave (pragun ISE).

Çek për familje me të paktën 3 fëmijë kompetence e bashkive: ndihme ekonomike në mbështetje të familjeve me fëmijë të mitur, të paktën 3, që plotësojnë kërkesën e të ardhurave të caktuara (pragun ISE).

Tabela në vijim do të përpiqet të lidhi këto lloje të providences me tipologjinë e qytetareve të Vendeve të Treta që mund të përfitojnë nga ato në përputhje me udhëzimet e parashtruara në faqet e internetit të organizatave bamirëse ose organet përgjegjëse për procedurat.

<b>Performance sociale ekonomike</b>	<b>Per se behet fjale</b>	<b>Lloji i shtetasve të huaj që pranohen</b>	<b>Karakteristikat</b>
<b>Ceku social</b>	Performancë ekonomike që i takon të moshuarve mbi 65 vjet në kushte të renda ekonomike	PSE, CE, SLP, Refugjatit politik dhe bashkeshortitTe pajisurit me statusin mbrojtës dhe bashkeshortit	Leje Qendrimi prej 10 vitesh, moshë dhe të ardhurat
<b>Ceku për invaliditet</b>	Performancë ekonomike për invaliditet e moshës ndërmjet 18 dhe 65, me invaliditet të paktën 74%.	PSE, CE, SLP	Shëndetsore, moshë të ardhurat
<b>Ceku për paaftesë</b>	Performancë ekonomike për paaftesë totale (100%)të moshës ndërmjet 18 dhe 65 vjeç	PSE, CE, SLP	Shëndetsore, moshë të ardhurat

<b>Ceku per shoqerim</b>	Përfitohet vetëm për aftësi të kufizuar, nuk kërkohen të ardhura për invaliditet civile ose të verbër totale të çdo moshe që kërkojnë kujdes të vazhdueshëm.	PSE, CE, SLP	Shendetsore
<b>Shperblim per Pjesmarrje</b>	Performance ekonomike për fëmijët invalide civile nën 18 vjeç që frekuentojnë qendra të specializuara mosha për rehabilitim ose terapi, shkolla apo qendrat e formimit profesional.	PSE, CE, SLP	Shendetsore, mosha të ardhurat
<b>Pension per të verbër</b>	Performance ekonomike për të verbër mbi 18 vjeç	PSE, CE, SLP	Shendetsore, mosha të ardhurat
<b>Pension per të verbër pjesërisht</b>	Performance ekonomike për të verbër të pjesshem të çdo moshe.	PSE, CE, SLP	Shendetsore, të ardhurat
<b>Shperblim i veçantë për te verbër pjesërisht ose të njëzetë</b>	Performance ekonomike të çdo moshe e të ardhurash pjesërisht të verbërit civile (te njëzetë)	PSE, CE, SLP	Shendetsore

<b>Pension për të shurdhër kthyesëm</b>	Performance ekonomike për shurdhët 18 - 65 vjeç	PSE, CE, SLP	Shëndetsore, moshë të ardhurat
<b>Shperblim komunikimi</b>	Performance për çdo moshë, pavarësisht nga kushtet ekonomike për arsye të metash	PSE, CE, SLP	
<b>Cek Social zëvendësues</b>	Ceku mujor dhe pensioni invalidor për invalidet civile, ashtu si dhe për shurdhët, zëvendësohen nga ceku në moshën 65 vjeç	PSE, CE, SLP	Shëndetsore, moshë, të ardhurat
<b>Cek për shtatëzaninë kompetence e bashkise</b>	Performance për nënat që nuk përfitojnë asgjë nga sigurimet shoqërore apo ekonomike	PSE, CE, SLP, Refugjat politik, Përfituesit e mbrojtjes ndërkombëtare	Të ardhurat (Prag ISE)
<b>Çek për familje me të paktën 3 fëmijë nën juridiksionin e bashkive</b>	Performancë në mbështetje të familjeve me fëmijë të mitur, të paktën 3	Refugjat politik, Përfituesit e mbrojtjes ndërkombëtare	Të ardhurat (Prag ISE)

Tab. 1

### **3. Ndarja e pushtetit legjislativ në mes të Shtetit dhe Regjioneve**

Në vitin 2001, reforma e Titullit V të Kushtetutës ka përmbytur politikën e ndarjes së pushtetit legjislativ mes Shtetit dhe Regjioneve, duke caktuar të gjitha subjektet që nuk ju besuan shtetit, rajoneve . Rajonet kështu kanë një fuqi të përgjithshme, e ashtuquajtur e mbetur, për çdo çështje dhe jo e rezervuar shprehimisht shtetit - Art. 117 c. 4 të Kushtetutës - dhe një autoritet konkurrues për të gjitha çështjet të shënuar nën c. 3 te saj.

Ndihma sociale bie në kompetencat e mbetura rajoneve , por shteti mban juridiksion ekskluziv për të përcaktuar nivelin bazë të përfitimeve sociale, qe duhet të garantohen në të gjithë territorin kombëtar (neni 2, pika c. 117. M Kushtetuta).

Ligji 328/2000 kishte përcaktuar llojet e ndihmave që përbëjnë nivelin minimal të nderhyrjes sociale. Në veçanti, ne kujtojmë masa për mbështetjen e përgjegjësive familjare, të cilat përfshijnë perfitimin e ceqeve per kura dhe ndërhyrje në mbështetje të mëmësisë dhe atesise pergjegjese; përfitimet sociale për gratë në veshuresi dhe ato kunder varfërisë dhe mbështetjes se të ardhurave; ndërhyrjet në favor të minoreneve në veshuresi (neni 22 c.2 e 16 c. 3).

Behet fjale për performanca te pergjithshme ndihme ne rast lindjes, familjes dhe prindërve, te cilat nga natyra e tyre, rrjedhin nga garanci të qarta kushtetuese dhe konvencione ndërkombëtare, e qe duhet pajtë të kenë rëndësi universale dhe për këtë arsye ti drejtohen popullatës banuese, duke përfshirë edhe të huajt rezidentë të ligjshëm (neni 2 c.1 dhe 2 ligji 328/2000).

Ceku për shtatëzaninë, i përcaktuar nga arti. Dekretit legjislativ 74. 151/2001, si shërbim themelor duhet të hyje në masat në mbështetje të mëmësisë përgjegjëse për gratë që nuk kane përfitime të tjera, ndërsa Ceku për familje me të paktën 3 fëmijë të mitur, është nje ndihme ne mbështetje të të ardhurave të familjes dhe kunder varfërisë.

Sistemi i konceptuar në këtë mënyrë duhet të ofronte perqasje per te gjithë ata të parashkuar me ligj nga art. 2 c. 1: qytetarët italiane, e te jashtëm, të BE apo jo, të identifikuar sipas art. Dekretit legjislativ 41. 286/98, mbajtësit pra të një Leje qëndrimi me kohëzgjatje të paktën 1 vit. Artikuj 65 dhe 66 l. 448/98, Ligji Dekreti 74. 151/2001 dhe 80 c. 19 l.388/2000 thyejnë unitetin e kësaj skeme, duke shkuar aq larg sa të përjashtojnë të gjithë shtresen e shtetasve të vendeve të treta nga kompensimi për familjet me të paktën 3

fëmijë të mitur.

Një tjetër çështje mjaft e diskutueshme, e cila mund të marrë pamje dramatike në të ardhmen, është nëse një rajon mund të përfshijë dy nivele aksesimi për përfitime sociale: një për të gjithë qytetarët që jetojnë ligjërisht, të kufizuar për përfitimet kryesore, e të tjera me përfitime shtesë vetëm për italiane dhe qytetarëve BE.

Me një vendim të fundit, Gjykata Kushtetuese 40/2011, përjashton këtë mundësi, sepse ligjet kanë si objektive të japin mbështetjen e tyre shoqërore njerëzve që janë në nevoja të rënda financiare, dhe për këtë arsye nuk mund të vlejë nënshtrësitë si kriter për përjashtimin. Përndryshe, rrezikohet të goditen vetëm më të ekspozuarit ndaj vështirësive që këto ligje janë të destinuara të kapërcejnë, në kundërshtim me parimet e arsyeshmërisë dhe barazisë. Në vendimet tjera, Gjykata kishte mbështetur tashmë faktin që legjislatura kombëtare mund të kufizojë aksesin nga shtetasit e huaj, vetëm nëse është i pranishëm rastesisht në territor, duke pasur parasysh burimet e kufizuara financiare. Por kur verifikohet që prania nuk është e përkohshme, por e vazhdueshme, atëherë ka dallime jo të arsyeshme në trajtim dhe shkellet neni. 2, 3, dhe 38 të Kushtetutës.

Sipas vendimit të 40/2011 C. Qytetarët e Shteteve të treta duhet të jenë në gjendje të perqasen në të gjithë sistemin rajonal të mirëqenies, edhe kur ato janë te një nivel minimal.

#### **4. Ligji BE**

Bashkimi Evropian po ndërhyr gjatë me më shumë vëmendje dhe në fushën e Emigracionit, në të kaluarën e lene krejtësisht në kompetencën e secilit Shtet dhe rregullave të tyre kombëtare.

Në Traktatin e Lisbonës, në fuqi që nga dhjetori 2009, emigracioni hyn në fushën e Zonës së Lirisë, Sigurisë dhe Drejtësisë, mbi të cilin Bashkimi do të ushtrojë një kompetencë konkurrense me atë të Shteteve Anëtare. Përkufizimi i “kompetencave” duhet të kuptohet që Shtetet Anëtare mund të nxjerrin ligje në masën ku Bashkimi nuk ka ushtruar, ose ka endosur të ndërpresë ushtrimin e kompetencës së tij (neni 2 c 2 TFUE).

Sipas artit. 79 TFUE, BE-ja do të zhvillojë në vitet e ardhshme, një politikë të përbashkët imigracioni, jo si një përmbledhje e politikave kombëtare, por organike dhe që synon barazi në trajtim të shtetasve të vendeve të treta.

Këtu janë shkurtimisht ilustruar disa akte, të cilat kanë identifikuar, dhe në

disa raste të krijuara nga e para, kategoritë e shtetasve të vendeve të treta te pranuar të gëzojnë të drejtat sociale të barabarta me ato të qytetarëve të BE-së. Kjo është bërë ligjërisht e detyrueshme për shtetet anëtare të BE, në prirje të një ndërhyrje më të plotë me themelimin e nje “Leje Unike Europiane”.

#### **4.1 2003/109/EC Direktiva**

Kjo Direktivë zbatuar në Itali me dekretin legjislativ 3 / 2007 e cila ndryshoi Art. 9 të dekretit nr. 286/98, vendos statusin e përhershëm të shtetasve të vendeve te treta rezident afat-gjatë (SLP) dhe rregullon metodat e përdorimit të këtij statusi në Shtetet e tjera Anëtare. Qëllimi është tu garantoje këtyre qytetarëve, nje sere të drejtash uniforme ne te gjithë territorin BE,sa më te ngjashme me ato që gëzojnë qytetarët e Bashkimit European.

Në çështjet sociale, direktiva njeh barazinë e trajtimit, edhe pse lejon qe Shtetet Anëtare ta kufizojne atë në shërbimet themelore. Keto te fundit, megjithatë, duhet të përfshijnë të paktën mbështetjen e një minimum të ardhurash, ndihma në rast sëmundjeje ose shtatzanisë, ndihma e prindërve dhe ate afatgjatë.

Legjislatora italiane nuk e ka ushtruar këtë të drejtë, qoftë në perceptimin direktivës qofte më pas. Pra nuk ka parashikuar përjashtimet ose kufizime në perqasjen e qytetareve në përfitimet sociale.

Për këtë të ASGI - Shoqata e Studimeve Juridike-mbi Imigracionin ka parashtruar një ankesë formale Komisionit Evropian per përjashtimin e SLP ne perqasje per perfutimin e Cekut për familje me të paktën 3 fëmijë të mitur, nën artit. 65 të Ligjit 448 / 1998.

ASGI beson, në fakt, se ne jemi ne shkelje flagrante te ligjit të BE sepse parimi i trajtimit të barabartë, mund te rishikohet vetëm brenda kufijve të përcaktuar në Direktiven vete.

Bashkimi Evropian, ndër të tjera, 8 prill 2011 ka gjobuar Italine për shkelje të së drejtës për trajtim të barabartë të parashikuara per SLP, duke iu referuar dispozitave rajonale dhe lokale të natyrës sociale, të cilat nuk duhet te diskutohen nga ne. Kur behet fjale, si në këtë rast, për shkelje te së drejtës të BE në art. 258 TFUE, Shteti Anëtar duhet tu përgjigjet brenda dy muajve konstatimeve te Komisionit Evropian, i cili, në mungesë të shpjegimeve të përshtatshme, mund të hapë një akt ligjor kundër shtetit shkeles pranë Gjykatës se Drejtësisë BE (CGUE).

## **4.2 2004/83/EC Direktiva**

Kjo direktivë u realizua me dekret legjislativ. 251/07, si art. 27 dhe parashikon për mbajtësit e statusit të refugjatit dhe statusit mbrojtjes të njëjtin trajtim si një shtetas italian në lidhje me ndihmat sociale. INPS thote që kompensimi me cek social u zgjerua për refugjatët dhe mbartësit e statusit të mbrojtjes . Sipas informacionive të gjetur në faqet e internetit, keto kategori bien për disa komuna, ndër përfituesit e mundshëm të Cekut të shtatëzanië dhe Cekun për familjet e mëdha (INPS Qarkorja Nr 9 të dhe mesazhit 22/01/2010 INPS-it n, 12.712 prej 21 /05/2007).

## **4.3 Rregulloret (EC) 883/2004, 987/2009, 988/2009**

Këto rregulla janë në fuqi nga 1 maji 2010 dhe merren me koordinimin e sistemeve të mirëqenies të Shteteve Anëtare.

Qëllimi është që tu sigurohet personave që lëvizin brenda Bashkimit Evropian trajtim i barabarte sipas ligjeve të ndryshme kombëtare.

Aplikohen, me disa përjashtime të parashikuar shprehimisht në Aneksët, për të gjitha skemat e sigurimeve shoqërore. Për sigurimet shoqërore do të kuptojme një zonë në të cilën përfshihen të gjitha shërbimet që nuk janë subjekt i vlerësimit diskret nga Entja që i jep, por njohja e të cilit është i bazuar vetëm në kërkesat e ligjeve. Ky koncept zëvendëson dallimin midis ndihmës së vjetër dhe ate të sigurimit, me të cilat ishim mësuar.

Një zonë, për këtë arsye, shumë të gjerë që për Italinë përfshin, për shembull, kujdesin për masa të veçanta - ndihmë aftësisë së kufizuar, pension invaliditeti, pagesë frekuentimin, ndihmë sociale, etj. - Pensionet, masat e mirëqenies për të mbështetur familjet dhe amësinë.

Te destinuarit janë qytetarë të BE-së dhe familjarëve të tyre dhe të mbijetuarit, duke përfshirë edhe personat jo të BE-së dhe pa shtetësi, refugjatët që banojnë në një Shtet Anëtar, me familjet e tyre dhe të mbijetuarit.

Më poshtë vijon një listë të performancave, në pajtim me Art. 3 të Rregullores (KE) 883/2004:

- a) përfitimet e sëmundjes;
- b) përfitimet e amësisë dhe atësisë;
- c) përfitimet e aftësisë së kufizuar;
- d) përfitimet e pleqërisë;
- e) përfitimet e të mbijetuarve;
- f) përfitimet për aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale;

- g) cek në rast vdekje;
- h) përfitimet e papunësisë;
- i) përfitimet e daljes në pension para kohe;
- j) përfitime familjare;
- l) një kompensim në para e jo kontributiv.

Për “sherbime familjare” ne piken j, do të kuptohen të gjitha përfitimet për qëllim përmbushje shpenzimesh familjare, me përjashtim të paradhenieve ne ceqet ushqimore dhe të lindjes së fëmijës ose adoptimit, nëse janë në listen në Shtojcën I të kësaj Rregulloreje. Në këtë aneks, Italia nuk ka megjithatë, përfshirë asnjë prej ceqeve speciale lindje (bonus bebe, cek lindjes, etj.) te pagueshme në bazë të legjislacionit.

Shtojca X të Rregullores 988/2009, Italia ka parashikuar një kompensim në para e jo kontributiv keto ndihma në vijim:

- Pensione sociale për personat pa të ardhura (Ligji nr 153 30 prill, 1969);
- Pensionet dhe ndihma për të paafët apo invalidin civil (Ligjet Nr 118 të 30 mars 1971, nr 18 dhe nr 11 febbraio 1980 508 e 23 nëntorit 1988);
- Pensionet dhe ndihma për (Ligjet Nr 381 të 26 majit 1970 dhe Nr 508 i 23 nëntorit 1988) shurdhër dhe memec;
- Pensionet dhe ndihma për të verbërit civile (Ligjet Nr 382 të datës 27 maj 1970 dhe nr 508 e 23 nëntorit 1988);
- Integrimi i pensioneve minimale (Ligjet Nr 218 e 4 prill 1952, Nr 638 i 11 nëntorit 1983 Nr 407 të 29 dhjetor 1990);
- Plotësimin cek te aftësisë së kufizuar (Ligji nr 222 e 12 qershor 1984);
- Ndihmë sociale (ligji nr 335 e 8 prillit 1995);
- Rritje sociale (Neni 1, paragrafi 1 dhe 12 të Ligjit Nr 544 të 29 dhjetor 1988, ndryshuar).

Shërbimet që janë objekt i diskutimit tonë hyjne kështu në kuadrin e zbatimit të këtyre rregulloreve.

#### **4.4 Direktiva 2004/38/EC**

Per sa na perket, kjo Direktivë, e perceptuar ne Itali me dlgs 30 /07, e shtrin të drejtën për trajtim të barabartë per ata qe qarkullojne dhe banojne ne nje nga shetet anctare, edhe familjareve jo BE te qytetareve të Bashkimit, pikerisht per aresye lidhje familjare.

Prandaj, ata gëzojnë trajtim të barabartë me shtetasit në përfitime sociale gjithashtu. Kjo barazi është ritheksuar për fushën e sigurisë shoqërore nga Rregullorja (KE) Nr 883/2004 në fuqi që nga 1 maj 2010. Rregullorja fik-

son një përmbajtje minimale të përkufizimit të një familjari, duke përfshirë edhe bashkëshortët, fëmijët e mitur dhe fëmijët madhorë ne ngarkim, nëse nuk parashikon legjislacioni sipas të cilave janë dhene ndihmat. Për Direktiva 38, ne te kundert, përkufizimi parashikon një partner, bashkëshortin (jo per Italine), paraardhësit direkte ne ngarkim, edhe te bashkëshortit, pasardhësit e drejtpërdrejtë nën moshën 21 vjeç ose në ngarkim si dhe ato të bashkëshortit tuaj.

#### **4.5 Rregullorja (BE) 1231/2010**

Kjo rregullore, në fuqi nga 1 janari 2011, shtrin dispozitat e Rregullores 883/2004, 988/2009 987 dhe për qytetaret e vendeve të treta që banojnë ligjërisht në një Shtet Anëtar që gjenden në një situatë jo te kufizuar, në të gjitha aspektet e saj, brenda një shteti të vetëm të Bashkimit.

Behet fjale per shtetas të huaj të cilët kanë emigruar në 2 ose më shumë Shteteve Anëtare dhe ne kete virtyt Bashkimit njeh trajtim të barabartë me shtetasit në përfitimet sociale. Qëllimi është gjithmonë të rritet dhe të sigurohet efikasiteti i parimit të lëvizjes së lirë të personave dhe të punonjesve. Për shembull, një shtetas Maqedonas, i cili ka punuar legalisht në Gjermani dhe më pas shkon në Itali, ku ai qëndron rregullisht, ose një shtetas shqiptar, i cili ka jetuar në Greqi, përpara se të lëvizte për në Itali, ku jeton dhe punon rregullisht, janë plotësisht përfitues të këtyre rregulloreve.

Duhet theksuar se rregulloret hyjne ne standardet më të njohura të Bashkimit Evropian. Ato janë akte që kanë fuqinë dhe forcën e ligjit “erga omnes”, i cili nuk lidh vetëm Shtetet Anëtare, por edhe zyrat e qeverisë dhe individët. Hyjne në fuqi menjëherë, për shkak të publikimit në Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian, pa qene nevojë pasqyrimi në legjislacionin kombëtar.

Janë drejtpërsëdrejtë të zbatueshme në të gjitha shtetet anëtare dhe për këtë arsye duhet të respektohen nga autoritetet dhe administratat, organet e sigurimeve shoqërore dhe gjyqtarët. Së fundi, duhet theksuar se në rastet e konfliktit midis ligjeve kombëtare ose rajonale dhe rregulloret e Bashkimit, parësia i përket standardeve të BE-së. Në këto situata personi mund të aplikojë direkt rregullat BE, para çdo autoriteti publik dhe gjykate kompetente.

#### **4.6 Marrëveshjet Euro-Mesdhetar te Bashkimit Evropian me Tunizia, Maroku, Algjeria dhe Turqia.**

BE-ja ka nënshkruar marrëveshje me vendet mesdhetare që lidhin si BE ashtu dhe shtetet anëtare.

Marrëveshjet me Tunizi, Marok, Algjeri dhe Turqi përmbajnë një dispozitë që ndalon diskriminimin në lidhje me sigurimet shoqërore për punonjësit e këtyre vendeve dhe familjeve të tyre. Neni. 65, c. 1 dhe 2 të Marrëveshjes me Mbretërinë e Marokut parashikon shprehimisht: "... punonjes te nenshtetese marokene dhe anëtarë të familjeve të tyre që jetojnë me ta, do të gëzojnë, në fushën e sigurimeve shoqërore, trajtim të lirë nga diskriminimi, bazuar në kombësinë, në lidhje me shtetasit e Shteteve Anëtare në të cilat ata janë të punësuar. Koncepti i sigurimeve shoqërore do të mbulojë degët e sigurimeve shoqërore që kanë të bëjnë me sëmundje dhe përfitimet, shtatezanine, invaliditet, pleqëri dhe përfitimet e të mbijetuarve "aksident industriale dhe sëmundjet profesionale dhe përfitimet e vdekjes, përfitimet e papunësisë dhe të familjes".

Klauzola e njëjtë është e përfshirë në Marrëveshjen me Republikën e Tunizise, ndërsa art. 69 Euro-Mesdhetar Marrëveshje me Republikën e Algjerisë tregon si përftues të trajtimit të barabartë "qytetarë të shteteve palë të Marrëveshjes që banojnë ose punojnë ligjërisht në territorin e vendeve pritëse përkatëse."

Së fundi, Marrëveshja e Asociimit me Turqinë parashikon trajtim të barabartë të punëtorëve turq që banojnë ligjërisht në një shtet anëtar dhe familjarëve të tyre, ose të mbijetuarit, me qytetarët e atij shteti për përfitimet në fushën e sigurimeve shoqërore<sup>1</sup>.

Këto marrëveshje janë direkt të detyrueshme për vetë Bashkimin dhe Shtetet Anëtare, si pjesë perberese integrale e ligjit të BE<sup>2</sup>. Për qytetarët e këtyre shteteve dhe familjen e tyre, rezident në Itali ose ligjërisht të punësuar, leja e qëndrimit është, pra, një titull i ligjshëm për të marrë përfitimet e sigurimeve shoqërore, pavarësisht nga kohëzgjatja e saj.

1 Vendimi n.3/80 që thekson shprehimisht disa dispozita të rregullores (CE) n.1408/71 i zëvendësuar me pas nga ajo e 1 majit 2010 rregullorja (CE) n.883/2004.

2 Shiko web-site të Parlamentit Evropian : fonti del diritto dell'Unione. Shiko dhe vendimin e fundit të Gjykatës së Lartë BE të 26/05/2011 relativisht me C-485/07 që i përket aplikimit të drejtëpërdrejt në Shtetet Anëtare të Akordit Shoqatave CEE-Turqi, vendimin n.3/80.

## 4.7 Konkluzionet e para

Si përmbledhje, qytetaret e vendeve të treta që gëzojnë trajtim të barabartë me shtetasit e Shtetit të Bashkimit, në të cilën ata janë rezidentë të ligjshëm janë:

- refugjat politik, anëtarët e familjes së tij dhe të mbijetuarit;
- person pa shtetësi, anëtarët e familjes së tij dhe të mbijetuarit;
- mbajtësi i mbrojtjes ;
- qytetarë të cilët kanë banuar në të paktën 2 shtete, anëtarët e familjes së tij dhe të mbijetuarit;
- anëtarët e familjes dhe të mbijetuarit jo UE të qytetarit UE;
- mbajtësi i lejes CE për banorë afatgjatë:
- qytetarëve / punëtorë nga Marok, Tunizi, Algjeria dhe Turqia, dhe familjet e tyre.

Ne duhet të pyesim se çfarë është statusi i zbatimit të këtyre dispozitave. Operatori kontrollon nëse këto kushte ekzistojnë ose vazhdon të marre në konsideratë vetëm ata të pajisur me një leje qëndrimi SLP, CE, si parametër i vetëm për të perftuar ndihmat? Për të kuptuar mjafton të shikoni në faqet e internetit dhe skedat informuese të Enteve të caktuara për zbatimin e këtyre procedurave. Është e nevojshme përhapja e një informacioni të duhur, duke përfshirë edhe shumë gjuhë, për të përmirësuar njohuritë mbi këto norma dhe përfaqshen në procedurat nga ana e qytetarëve të vendeve të treta që kanë të drejtë , si destinatare të efekteve të rregullore 883/2004, 987 - 988/2004 dhe 1231/2010 dhe Direktivave, 83/2004 dhe 109/2003 të Marreveshjeve si nga pika 4.6.

## 5. Mos zbatimi i rregullave të brendshme në kundërshtim me ligjin e BE

Siç është konfirmuar nga vendimet e shumta të CGUE dhe Gjykatës Kushtetuese, legjislacioni kombëtar kur ndodhet në kundërshtim me rregullat evropiane, nëse nuk mund të interpretohet në një mënyrë të qëndrueshme, duhet të leje vendin, në baze të parimit të parësisë, ligjit të Bashkimit<sup>3</sup>.

3 Se pari, mbizoteron mendjemadhesia e konformitetit të ligjit të brendshëm në norme të BE : ndërmjet interpretimeve të mundshme të tekstit normativ kombëtar, duhet të perzgjidhet ai konform me precizimin e BE, e të diktatit kushtetues, që garanton vezhgimin e Traktatit e të se drejtes që rrjedh nga ai (neni 11 Kushtetutes). Kur kjo nuk është e mundur, për pa përputhje të manifestuar të normes së brendshme dhe asaj BE , kjo e fundit ka përparësi. Shiko sentencat 176,177/81 e 170/84. Gjyk.Kusht.

Përveç kësaj, të gjithë aktorët relevantë në ligjet tona, i zbatojnë ato - si gjykata kombëtare në ushtrimin e juridiksionit të saj, ashtu si dhe administrata publike vetë në zhvillimin e aktivitetit të saj - janë të detyruara me ligj të mos zbatojnë rregullat e brendshme jo në pajtim me dispozitat e Bashkimit (Kosto C.. 1989/7/11, No 389).

“Do të ishte gjithashtu kontradiktor fakti që individit mund të kërkojë para gjykatave kombëtare dispozitat e një direktive ... në mënyrë që të censurojë punën e administratës, dhe të beje konsideracione, nderkohe që administrata nuk është e detyruar të zbatojë dispozitat e Direktivës ,duke mos zbatuar Rregullat kombëtare që nuk janë në përputhje me të “(CGUE, 22 qershor 1989, C1 03/88.). Pra, nuk behet fjale për të anuluar apo hequr standardet e brendshme, por vetëm për raste të nevojshme të mos zbatimit të tyre.

Për sa na përket , përveç rregulloreve dhe vendimeve të Gjykatës Evropiane të Drejtësisë që janë drejtpërdrejt të zbatueshme në ligjin e brendshëm, të gjitha dispozitat e BE (direktivat, marrëveshjet, etj.), që kanë vlera dhe force ligji, në qoftë se mjaft të saktë dhe pa kushte, mund të mbështeten në të e ti kundërshtojë çdo vendim të brendshëm jo në përputhje, Shtetit Anëtar jo zbatues (Kosto C.. 1991/4/18, No 168).

Një dispozitë në një marrëveshje, për shembull, mund të konsiderohet direkt efektive nëse ajo përmban një detyrim të qartë dhe të saktë e kryerja dhe efektet e të cilit nuk janë të varur nga miratimi i ndonjë mase të mëvonshme (CGUE, 26 maj 2011, C-485/07 )<sup>4</sup>. E njëjta gjë vlen edhe për një Direktivë që nuk merret në konsideratë nga një shtet anëtar brenda afatit të caktuar:

dispozitat e saj, në qoftë se të qarta dhe të sakta, janë menjëherë të zbatueshme dhe të efektshme në kuadrin e legjislacionit të atij Shteti jo zbatues dhe mund të aplikohen nga qytetarët për të mbrojtur të drejtat e tyre me ane të standarteve evropiane.

Në përfundim, detyrimi i moszbatimit të një ligji të brendshëm në konflikt me ligjin BE rëndon mbi gjykatat, po aq sa mbi organet administrative<sup>5</sup>.

4 Në vendimin e fundit të CGUE,26/05/2011, C-485/07, percaktohet që, sipas Gjykatës një pjesë e akordit apo e vendimit të keshillit të përfaqësive konsiderohet menjëherë e vlefshme në momentin që përmban një princip të qartë dhe të pakondicionuar, operativ.

5 Shiko vendimin Gjyk. Gorizia n. 212/2011 , shiko dhe Vend.Gjyk. Udine n.530/2010, shumë e qarte mbi mundësinë e aksioneve të diskriminimit, ish neni 4 dlgs 215/2003 e 44 dlgs 286/98 kundër Administratës Publike që të mos zbatohet normativat e brendshme në kundërshtim me ato BE. Vend.Gjyk Gorizia n.506/2010, 351/2010 e të Monzes , n. 36/2011.

Kjo perfaqeson për operatorët italianë një institucion tutele të ri për të garantuar zbatimin e nevojshëm dhe të menjëhershëm të rregullores komunitare në praninë e ligjeve kombëtare ose rajonale të papajtueshme.

Ky parim, siç e pamë më parë, vlen pa përjashtim për disiplinën që rrjedh nga rregullorja dhe për vendimet e Gjykatës së Drejtësisë, ndërsa direktivat dhe aktet e tjera që kanë fuqinë dhe forcën e ligjit, aplikohet vetëm nëse mjaft të sakta dhe të pakushtëzuara (Kosto C.. 1985/4/23, No 113).

Është e kuptueshme, megjithatë, që legjislatura kombëtare duhet të ndryshojë ligjin e brendshëm në kundërshtim me rregullat e BE, për shkak se jo aplikimi është një mënyrë për të zgjidhur kontrastet e normativave, që në gjithësi në fuqi normat reciprokisht kontradiktore. Kjo nevojë e brendshme, lidhet me parimin e sigurisë ligjore; kurse në nivel evropian, megjithatë, i përgjigjet parimit të pariparësisë së ligjit të BE mbi legjislacionin kombëtar dhe perfaqeson një garanci thelbësore për efektivitetin e atij parimi që themelon një detyrim preçiz për Shtetet Anëtare (Kosto C. 1989/11/7, Nr 389, shih, për këtë qëllim, Gjykata e Drejtësisë: dërguar 25 tetor 1979, për shkak 159/78; dërguar 15 Tet... 1986, për shkak 168/85; dërguar 2 mars 1988, për shkak të 104/86).

## **6. Forma të tjera tutelash<sup>6</sup>**

Një qytetar i mbrojtur nga një rregull BE nuk mund të drejtohet drejtpërdrejt Gjykatës BE por mund të paraqesë ankesë në Komisionin Evropian kundër një Shteti Anëtar për të sinjalizuar një masë (legjislative, rregullatore ose administrative) ose praktikën e miratuar nga ai Shtet në kundërshtim, sipas tij, me një dispozitë apo parim të së drejtës së Bashkimit. Nuk ka nevojë të provoje ekzistencën e një interesi në të vepruar, ose që shkelja e supozuar shkakton dëm të rëndësishëm atij që paraqet ankesë. Megjithatë, një ankesë konsiderohet e pranueshme dhe mund të shqyrtohet, e është e nevojshme të kete lidhje me një shkelje të ligjit të BE-së. Komisioni ka, në fakt, fuqi për t'i dhënë fund shkeljes dhe, kur është e nevojshme, i referon çështjen Gjykatës së Drejtësisë të Bashkimit Evropian.

6 nga Udhezuesi “Dispozita BE mbi sigurinë shoqërore – Te drejtat e atyre që levizin brenda BE”botta nga Komisioni evropian-Drejtoria e përgjithshme e Punezenies, Ssherbimet shoqërore dhe mundesite e barabarta Njesia E3.

Gjykata e Drejtësisë luan një rol jetik në rast dyshimi në fushën e zbatimit e shtrirjen e dispozitave të BE-së, zbatueshmërinë në rastet individuale dhe interpretimin sipas ligjit kombëtar. Pra mund të drejtohet asaj edhe gjykatesi kombëtar kur i duhet të sqarojë aspektet e një normative evropiane që kushtejnë vendimin e tij.

Për lexim të mëtejshëm, ne rekomandojmë site  
[http://ec.europa.eu/eu\\_law/your\\_rights/your\\_rights\\_it.htm](http://ec.europa.eu/eu_law/your_rights/your_rights_it.htm)

I depot  
Mjete të tjera të informacionit dhe problemeve janë vënë në dispozicion nga faqet e internetit në vijim:  
<http://ec.europa.eu/social-security-coordination/>

I dedikohet rregullave BE mbi sigurimet shoqërore, redaktuar nga DG Punësimi dhe Çështjeve Sociale të Komisionit Evropian. Në të ju mund të gjeni shumë nga pyetjet më të shpeshta, si dhe një seri të teksteve legjislative dhe shënimeve shpjeguese.  
<http://ec.europa.eu/citizensrights>

Ajo jep përgjigje praktike pyetjeve mbi lëvizjen e lirë dhe të drejtat e qytetarëve në BE. Ajo gjithashtu jep këshilla mbi rrugët që njerëzit mund të marrin për kapërcimin e problemeve në ushtrimin e të drejtave të tyre dhe, në fund, i drejton ata në një organizem (zyrtar ose të pavarur, në BE, kombëtare ose lokale), të cilat do të më ndihmojnë ata.  
<http://ec.europa.eu/europedirect>

Ofron informacion për të gjitha çështjet e lidhura me BE, dhe gjithashtu drejton ata të interesuar në burime të tjera informacioni apo këshilla në nivel Evropian, nivel kombëtar, rajonal dhe lokal.  
<http://europa.eu/solvit/>

Kjo ndihmon për të gjetur zgjidhje për ankesat informale për aplikimin gabuar nga ana e autoriteteve publike të standardeve evropiane. SOLVIT është një rrjet i krijuar nga Komisioni Evropian dhe Shteteve Anëtare me qëllim të zgjidhjes së problemeve që lindin për qytetarët individualë si rezultat i keqpërdorimit të rregullave të BE-së.  
Këtu janë faqet e internetit të tjera të dobishme.

Për informacion mbi koordinimin e sigurimeve shoqërore në Europë:  
<http://ec.europa.eu/social-security-coordination>  
<http://ec.europa.eu/social-security-directory>  
<http://ehic.europa.eu>  
<http://www.tress-network.org>

Për informacion mbi lëvizjen e lirë të punëtorëve:  
<http://ec.europa.eu/free-movement-of-workers/>  
Për informacion mbi sistemet kombëtare të sigurimeve shoqërore:  
<http://www.ec.europa.eu/missoc>

## **7. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese mbi ligjshmërinë e Nenit. C. 80 19 l. 388/2000**

Gjykata Supreme në vitet e fundit ka folur në mënyrë të përsëritur në lidhje me urdhëresat e lidhura me rastet në të cilat shtetasit e vendeve të treta rezidentë të ligjshëm i ishte mohuar perqasja në sistemin e providences - shperblim për shoqërim, pension invaliditeti, cek për aftësinë e kufizuar, shperblim frekuentimin - sepse ata nuk kanë statusin e qytetarit rezident afatgjatë, leje mbajtësi CE apo SLP Leja e qëndrimit lëshuar në bazë të Art. Dekret Ligji 9. 286/98<sup>7</sup>.

Në të gjitha vendimet, Gjykata deklaroi të paligjshëm. C. 80 19 të ligjit 388/2000, për aspektin kur kërkon posedimin e lejes së qëndrimit për shkelje të Neneve. 2, 3, 10, 32 dhe 38 të Kushtetutës.

Vendimet e para, si nr 306/2008 e 11/2009, që deklarojnë se është jokushtetuese kufizimi në përfitime sociale me posedim të një leje qëndrimi, kur kjo nuk është lëshuar vetëm për mungesën e të ardhurave minimale të parashikuara, ashtu siç është e paarsyeshme të pretendosh të ardhurat nga njerëzit me aftësi të kufizuar të rënda pra të paaftë për punë.

E fundit, nr 187/2010, përcaktoi paligjshmërinë e nenit. C. 80 19 l. 388/2000, për shkak se ajo është në kundërshtim me artin.

<sup>7</sup> Traktati i Lisbonës parashikon hyrjen në CEDU (neni 6 i Traktatit BE - TUE). Me hyrjen , të drejtat themelore të garantuara nga Konventa europiane CEDU behen pjesë e të drejtës BE si parime të përgjithshme.

## **8. Mosmarrëveshjet vazhdojnë ...**

Pas këtyre vendimeve, nuk pati me një riorganizim të sistemit të performancave ekonomike të procedurave për dhënien e ndihmave, por më tepër një shtese e apelit në Gjykatën e Punës që rregullisht përsërit të drejtën për dhënien e asistencës së përfitimeve për qytetarët që banojnë ligjërisht në posedim të kerkesave subjektive, edhe pse nuk kanë leje qëndrimi CE SLP, si afirmon Konsulta. Kjo duket anormale, dhe tregon një mosfunksionim edhe patologjik të sistemit: qytetari duhet të pranojë refuzimin e kërkesës për përfitime nga sistemi i mirëqenies nga ana e administratës publike e të jetë në gjendje të marrë, me anë të procesit gjyqësor, një njohje të plotë të përfitimeve nga ana e organeve juridike.

## **9. Disa mendime të fundit**

Nen driten e asaj që paraqitem deri këtu le të përpiqemi të rishikojmë kategoritë e qytetareve të pranueshem në përfitimin e masave të mirëqenies, objekt i diskutimit tonë. Tabela e mëposhtme përmbledh rezultatet që rrjedhin nga kuadri ligjor i përshkruar.

<b>Performance sociale ekonomike</b>	<b>Per se behet fjale</b>	<b>Lloji i shtetasve të huaj qe pranohen</b>	<b>Karakteristikat</b>
<b>Ceku social</b>	Performancë ekonomike që i takon të moshuarve mbi 65 vjet në kushte te renda ekonomike	Te pajisur me PSE,CE,SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtes dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Vendbanim prej 10 vitesh, mosha dhe te ardhurat
<b>Ceku per invalidet</b>	Performance ekonomike për invalidët e moshës ndërmjet 18 dhe 65, me invaliditet të paktën 74%.	Te pajisur me PSE,CE,SLP Qytetar me leje te rregullt e jo episodik	Shëndetësore moshë, dhe te ardhurat
<b>Shperblim per Pjesmarrje</b>	Performance ekonomike për fëmijët invalide civile nën 18 vjeç që frekuentojne qendra te specializuara moshë per rehabilitim ose terapi,shkolla apo qendrat e formimit profesional.	Te pajisur me PSE,CE,SLP	Shëndetësore moshë, dhe te ardhurat
<b>Pension paaftesie</b>	Performance ekonomike për paaftësi totale (100%)të moshës ndërmjet 18 dhe 65 vjeç	Te pajisur me PSE,CE,SLP Qytetar me leje te rregullt e jo episodik	Shëndetësore moshë, dhe te ardhurat
<b>Shperblim per shoqerim</b>	Përfitohet vetëm per aftësi të kufizuar, nuk kërkohen të ardhura per invalidet civile ose të verbër totale të çdo moshe që kërkojnë kujdes të vazhdueshëm.	Te pajisur me PSE,CE,SLP Qytetar me leje te rregullt e jo episodik	Shëndetësore

<b>Pension per të verbër</b>	Performance ekonomike për të verbër mbi 18 vjeç	Te pajisur me PSE, CE, SLP	Shëndetësore mosha dhe te ardhurat
<b>Shperblim i veçantë për te verbër Pjesërisht</b>	Performance ekonomike për të verbër te pjeshem të çdo moshe.	Te pajisur me PSE, CE, SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Shëndetësore mosha dhe te ardhurat
<b>Shperblim i veçantë për te verbër pjesërisht ose të njëzetë</b>	Performance ekonomike te çdo moshe e te ardhurash pjesërisht të verbërit civile (te njëzetë)	Te pajisur me PSE, CE, SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Shëndetësore dhe te ardhurat
<b>Pension per te shurdhër jo i kthyesëm</b>	Performance ekonomike per shurdhët 18 - 65 vjeç	Te pajisur me PSE, CE, SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Shëndetësore mosha dhe te ardhurat

<b>Shperblim komunikimi</b>	Performance për çdo moshe, pavarësisht nga kushtet ekonomike per aresye të metash	Te pajisur me PSE, CE, SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Shëndetësore
<b>ZEVENDËSOUES</b>	PERSONI MIVANDI për invalidet civile,ashtu si dhe per shurdhet, zëvendësohen nga ceku në moshen 65 vjeç	CE, SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi ,Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	mosha dhe te ardhurat
<b>Cek për shtatëzaninë Kompetence e bashkise</b>	Peformance për nënat që nuk përfitojnë asgjë nga sigurimet shoqerore apo ekonomike	Te pajisur me PSE,CE,SLP Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Vendbanimidhe te ardhurat(Prag ISE)
<b>Çek për familje me të paktën 3 fëmijë nën juridiksionin e bashkive</b>	Performancë në mbështetje të familjeve me fëmijë të mitur, të paktën 3	Leje ne 2 shtete Familjaret jo BE te qytetarit BE Refugjati dhe familjaret Apolidi, Te pajisurit me statusin mbrojtës dhe familjaret Nenshteasit e Marok,Tunizi,Algjeri, Turqi me leje te rregullt e familja	Vendbanimidhe te ardhurat(Prag ISE)

Tab. 2

Në tabelën e mesiperme jemi bazuar në gjykimet e Konsultes, duke riformuluar vetëm listën e atyre që kanë të drejtë për shërbime në lidhje me rastet në të cilat Gjykata ka vendosur: shpërblim për shoqërim, pension për paafesi, çek për invaliditet, shpërblim për frekuentim.

Në fakt ne besojmë se konsideratat e Gjykatës, e cila ka hequr nga sistemi yne ligjor art. C. 80 191. 388/2000, kufizon fushëveprimin e nenit. Dekretit legjislativ 41. 286/98, ka të bëjë me të gjitha përfitimet e mirëqënies, jo vetëm me ato që kanë dhënë më pas si rrjedhojë proceset.

Vendimi 187/2010 gjithashtu nuk mund të mos na lere pyetjen mbi legjitimitetin e disiplinës së cekut social. Janë brenda të gjitha parametrat e marra nga sentenca e mësipërme: ceku social është një përfitim financiar për njerëzit mbi gjatëdhjetë e pesë vjeç në kushte të vështira apo të rënda ekonomike, të cilët nuk kanë një pension, ose në qoftë se ata e kanë atë është më pak se minimalja. Ceku është padyshim një mjet thelbësor i jetesës për këta njerëz jo në moshë pune dhe që nuk kanë të tjera burime jetese. Në dritën e këtij vendimi, ne mund të njohim me ne fund këto mase vetëm për ke zotëron Lejes CE SLP, ose në këtë mënyrë shkelim nenin 14 CEDU. e nenin 1 të Protokollit të parë shtesë, në përputhje me interpretim e zgjeruar që ka dhënë gjykata në Strasburg?

Përveç kësaj, ka një tjetër kërkesë e cila ben të lindi dyshimi: banimi prej dhjetë vjetësh të vazhdueshëm. Sipas jurisprudencës së CGUE vazhdueshmeria e banimit, si kusht për akses në përfitime të caktuara, mund të përfaqësojnë një formë të diskriminimit të tërthortë. Ekziston një diskriminim i tërthortë apo i fshehtë, kur një dispozitë neutrale në dukje, në fakt tenton të nxisë qytetarët kombëtare ose edhe ata lokale, të cilët mund të përmbushin me lehtë këtë kërkesë se të tjerët. Në këtë rast, kërkesa e qëndrimit të paktën dhjetë vjet në Itali ve ne kushte jo të avantazhuara disa kategori të qytetarëve të Bashkimit apo të vendeve e treta, të mbrojtura nga rregullat evropiane.

Së fundi në kuadrin e ndihmes për familjet me të paktën 3 fëmijë të mitur ish Art. 65 të ligjit 448/98 nuk kemi futur mbajtësit e lejes së CE SLP, pasi ne besojmë se është me mirë të pritët rezultati i ankesës së paraqitur nga ASGI.

Larg deshires për të nxjerrë përfundime mbi një temë kaq të ndërlikuar, megjithatë, ne shpresojmë të ndjehen sa më shpejt veprimet e mundshme ligjore për të rivendosur rendin në këtë fushë.

## Bibliografia dhe referencat

- - Udhezuesi “dispozitat e BE mbi sigurimet shoqërore - drejtat tua-ja kur lëviz brenda Bashkimit Evropian”, organizuar nga Komisioni Evropian - Drejtoria e Përgjithshme për Punësim, Çështje Sociale dhe Shanseve të Barabarta E3 njësisë;
- - ASGI ankesë në Komisionin Evropian të 2010/06/24 profilizimit diskriminuese dhe kontrast me ligjin e BE-së ligjit rajonal mbi 24 Maj 2010 për mbrojtjen FVG e familjes dhe prindër mbështetës;
- - ASGI ankesë në Komisionin Evropian të 2011/06/04 për shkelje të ligjeve të BE mbi aksesin e shtetasve të vendeve të treta që mbajnë një leje për banorë afatgjatë, refugjatët politikë dhe mbajtësit e mbrojtjes së performancës nënligjore në mbështetje të ngarkesa e familjes dhe lindjes. Diskriminimi të drejtpërdrejtë bazuar në kombësi.;
- - ASGI ankesë në Komisionin Evropian të 2011/06/04 për shkelje të ligjeve të BE mbi aksesin e shtetasve të vendeve të treta që mbajnë një leje për banorë afatgjatë për të mirat e mbështetjes ngarkesa e familjes dhe lindjes. Diskriminimi të drejtpërdrejtë bazuar në kombësi.
- - Shënim i Komisionit Evropian - Drejtoria e Përgjithshme e Drejtësisë për “vëmendje të përfaqësim të përhershëm të Italisë në Bashkimin Evropian: Hetim BE - shkeljet e pretenduara Pilot të Direktivës 2004/38/EC nga Italia;
- - Dokumenti i Presidencës të Këshillit - Departamenti për koordinimin e politikave të BE, Struktura e Misionit për procedime Shkelja e 2011/2/3;
- - Shënim C82011) 2146 2011/06/04 njoftim zyrtar të Komisionit Evropian në bazë të Art. 258 TFEU kundër Republikës Italiane;
- - Rregullorja (EC) 883/2004, Rregulloren (EC) 987/2009, Rregulloren (EC) 988/2009, Rregulloren (EC) 1408/71, Rregulloren (EC) 859/2003, Rregulloren (BE) 1231/2010;
- - Aneksi I reg. Jo 883/2004, Aneksi X reg. Jo 988/2009;
- - Direktivën 2004/83/EC, Direktivën 2004/38/EC, Direktivën 2003/109/EC, Direktivën 2003/86/EC, Direktivën 2000/43/EC.
- - Direktivën 2000/78/EC;
- - Marreveshja euro mesdhetare midis BE dhe Mbretërisë së Marokut, Marreveshja euro mesdhetare midis BE dhe Turqisë, Tunizisë, Algjerisë, Protokollit shtesë I Marreveshjes së shoqatave, Ven-

dimi 3/80 I Keshillit te Shoqatave.

- - Sent. n. 40/2011 Gjykata Kushtetuese, Sent. Jo Gjykata Kushtetuese 187/2010; Sent. N. 11/2009 Gjykata Kushtetuese, Sent. n. 306/2008 Gjykata Kushtetuese, Ord. n. Gjykata Kushtetuese 285/2009; Sent. n. Gjykata Kushtetuese 168/1991;
- - Sent. n. 64/1990 Gjykata Kushtetuese, Sent. N.Gjykata Kushtetuese 389/1989; Sent. n. Gjykata Kushtetuese 113/1985; Sent. n. Gjykata Kushtetuese 170/1984; Sent. n. 177/1981 e Gjykatës Kushtetuese; Sent. n. 176/1981 Gjykata Kushtetuese;
- - ECJ C-485/07 26 Maj , 2011, ECJ, 22 qershor 1989, C-103/88, 25 tetor 1979 ECJ C-159/78, 15 tetor 1986 ECJ C-168/85, ECJ 2 mars 1988, C - 104/86;
- - dlgs 286/98 dhe e mëvonshme. mod.; Vendimi. 30/07 et seq. mod.; Art. Dekretit legjislativ 27. 251/07;,dlgs 215/03,dlgs 216/03.
- - CEDU, Gjykimit. 400080/07 e 28/10/2010, ECHR dërguar. 46368/06 e 09/07/2009;
- - Qarkull. INPS n. 9 e 22/01/2010, INPS-it Message n. 12.712 prej 21/05/2007, circ. No INPS 62 nga 2004/04/06; circ. No INPS 118, 2003/01/07;
- - Letër nr. 2005/10/06 DGTF/II/277/Fam Ministria e Punës dhe Çështjeve Sociale, Ministria e Brendshme Shënim-së 19/05/2004;
- - Konventa lidhur me Statusin e Refugjatëve në Gjenevë më 28/07/1951, ratifikuar me Ligjin n 722/1954;
- - Ligji 448/98, Ligji 328/2000, neni. 80 Ligji 388/2000, neni. 49 Ligji 488/99, DM 306 / / 1999, DM 452/2000, dekretit legjislativ. 151/2001, 337/2001 DM;
- - Sent. Gjyk. në Ravenna No 361/2010; Ord. Trib në Gorizia No 530/2010; Vend.Gjyk. në Gorizia No 212/2011; në Vicenza No 1684/2011; e Brescia n. 1009/2011; Sent. TAR Lombardia n. 1238/2011; V.Gjyk në Genova 2010/03/03; Sent. Gjyk Montepulciano No 51/2011; Gorizia , n.506/2010,351/2010, Monza , n.36/2011, e asaj te 9/3/2011.
- - Karta e të Drejtave Themelore, Konventën Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, të Bashkimit Evropian Traktatin, Traktati mbi funksionimin e Bashkimit Evropian, Kushtetuta italiane.
-

## **Akronime dhe shkurtime**

ASGI: Shoqata e studimeve juridike mbi emigracionin

- CE : Komuniteti Evropian

- CEDU: Konvente evropiane per ruajtjen e te drejtave njerezore dhe te lirive themelore.

- C .COST: Gjykata Kushtetuese

- COST: KUSHTETUTE

- CGUE: Gjykata e Drejtesise Se BE

- DLGS: Dekret legjislativ

- INPS: Instituti kombetar i pensioneve

- ISE: Tregues situata ekonomike

- L: Ligj

- PSE: Leje qendrimi elektronike

- SLP: Qendrues afatgjate

- TFUE: Traktat i Funkcionimit te BE

- TUE: Traktat i BE

- UE: Bashkimi Evropian





